

provincie
groningen

bezoekadres: Martinierkhof 12

Aan Provinciale Staten

postadres: Postbus 610
9700 AP
Groningen

algemeen telefoonnr: 050 316 49 11

algemeen faxnr: 050 316 49 33

www.provinciegroningen.nl
info@provinciegroningen.nl

Datum : 22 APR. 2014
Briefnummer : 2014-16.779/17/A.25, PPM.
Zaaknummer : 515005
Behandeld door : Bakker J.C.T.
Telefoonnummer : (050) 752 7160
E-mail : j.c.t.bakker@provinciegroningen.nl
Antwoord op :
Bijlage : 1
Onderwerp : Definitieve zienswijze op ontwerpbesluit gaswinning

Geachte dames en heren,

1. Samenvatting

Op 14 maart jl. heeft de minister van Economische Zaken zijn ontwerp-besluit op de gaswinning uit het Groningerveld ter inzage gelegd. Onze concept-zienswijze op dit besluit heeft u ontvangen op 10 april per brief 2014-15.323715, PPM. Daarover is op 15 april gesproken in een vergadering van de gecombineerde commissies BFE en O&M, en op 16 april in Provinciale Staten. Met deze brief informeren wij u hoe wij de uitkomsten van deze twee debatten hebben verwerkt. De definitieve zienswijze vindt u in de bijlage. Het ontwerp-besluit van de minister is reeds in uw bezit.

2. Doel en wettelijke grondslag

In deze brief zetten we uiteen hoe wij de uitkomsten van de twee debatten hebben verwerkt, inclusief de aangenomen motie.

3. Procesbeschrijving en planning

Wij hebben de zienswijze voor de uiterste aanleverdatum van 24 april aangeleverd. De minister heeft tot 23 juni om de zienswijzen te verwerken en tot een definitief besluit te komen. Indien belanghebbende partijen, die eerder ook een zienswijze hebben ingediend, het hier niet mee eens zijn, kunnen zij in beroep gaan bij de Raad van State.

4. Begroting

Niet van toepassing.

5. Inspraak/participatie

Niet van toepassing.

GEDEPUTEERDE STATEN

6. Nadere toelichting

Zoals eerder aangegeven is het indienen van zienswijzen een bevoegdheid van Gedeputeerde Staten. Wij hebben u de gelegenheid gegeven uw aandachtspunten en overwegingen mee te geven aan het college. Op basis van de toezeggingen die wij hebben gedaan, hebben we een zorgvuldige afweging gemaakt met betrekking tot het aanpassen van de zienswijze. Hierbij is met name gevolg gegeven aan de oproep om aan te dringen op de prioriteit van een veilige winning. Wij pleiten vanwege de gevoelige omstandigheden in het gebied voor een drieslag aan maatregelen:

1. Wanneer het meet- en monitoringsprogramma daar aanleiding toe geeft, dient hieraan direct gevolg te worden gegeven in de methodiek en/of in de omvang van de winning.
2. Er kan geen winning plaatsvinden met een omvang waarvan onzeker is of deze onomkeerbare gevolgen heeft.
3. Tref voorbereidingen voor het geval de gaswinning toch (drastisch) teruggebracht moet worden.

Productieplafond

In onze zienswijze op het ontwerp-besluit instemming winningsplan Groningenveld zijn we dicht bij het advies gebleven dat het Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) heeft gegeven over het winningsplan van de NAM. In het rapport van januari 2013 van het SodM heeft zij aangegeven dat de winning zo snel mogelijk en zo veel als mogelijk en realistisch zou moeten worden teruggebracht. In januari 2014 adviseerde het SodM de minister niet in te stemmen met het winningsplan en voorwaarden te verbinden aan de instemming. De minister heeft besloten dat de gaswinning in 2014 maximaal 42,5 miljard m³ mag zijn en de gasproductie uit de vijf clusters rond Loppersum maximaal 3 miljard m³. Zowel in de brief van SodM aan de minister van Economische Zaken van 13 januari 2014 als in haar uiteindelijke advies over het winningsplan 2013 / Meet- en Monitoringsplan NAM Groningen gasveld, adviseert het SodM geen specifiek (numeriek) productieplafond.

Dit heeft ons doen besluiten geen maximaal te winnen hoeveelheid in de zienswijze op te nemen of om een drastische vermindering te vragen, maar te vragen om de winning zo veel als nodig is terug te brengen om de veiligheid van onze inwoners te garanderen. Het belangrijkste uitgangspunt voor ons is en blijft dat de veiligheid van de inwoners van Groningen in het gaswingebied gewaarborgd wordt. In de zienswijze hebben wij verwezen naar de motie van het Tweede Kamer-lid Jan Vos c.s. (33 529, nr 34) van 5 februari 2014.

Seismische dreiging en veiligheidsrisico

De seismische dreiging wordt via modelberekeningen bepaald. Er zijn zeer veel onzekerheden verbonden aan deze berekeningen. Ook is er nog geen vastgestelde methodiek om de risico's te bepalen en zijn er geen normen en acceptatiecriteria voor de risico's.

Aangezien dit een belangrijk punt voor ons is, hebben wij in de zienswijze opgenomen dat de regio inhoudelijk betrokken moet worden bij de ontwikkeling van de methodiek, de normen en de acceptatiecriteria. Ook willen wij inhoudelijk betrokken worden bij het meet- en monitoringsprogramma. Op deze manier zijn wij direct op de hoogte als nieuwe informatie over het Groningenveld, de seismische dreiging en de veiligheidsrisico's beschikbaar komt. Wij hebben de minister met klem verzocht indien en zodra blijkt dat de veiligheidsrisico's toenemen, de winning terug te brengen. Wij zullen dit nauwlettend volgen.

Scenario's in beeld brengen

Wij hebben in onze zienswijze het verzoek aan de minister opgenomen om alternatieven te zoeken voor de gaswinning. Deze alternatieven dienen ons inziens beschikbaar te zijn op het moment dat de gaswinning om veiligheidsredenen verlaagd moet worden. In onze zienswijze hebben wij een aantal scenario's voorgesteld. Ook de motie van het Tweede Kamer-lid Dik-Faber (33 529, nr 48) van 5 februari 2014 roept de minister hiertoe op.

Hand aan de kraan / stoplichtmodel

Zowel in de Commissievergadering als in de vergadering van Provinciale Staten is verzocht het hand-aan-de-kraan-principe op te nemen in de zienswijze. Daarbij werd verwezen naar de gaswinning onder de Waddenzee en de gasopslag bij Bergermeer. Wij pleiten in onze zienswijze voor een zichtbare en rechtstreekse verbinding tussen de resultaten uit het meet- en monitoringsonderzoek en de gaswinning. Wanneer onderzoek uitwijst dat de winning teruggebracht moet worden om de veiligheid te garanderen, dient hier direct gevolg aan gegeven te worden.

Expertisecentrum

In het debat kwam de wens om een expertisecentrum naar voren, gericht op de bouw. Wij vragen in onze zienswijze nadrukkelijk aandacht voor het werk dat in de komende drie jaar verzet moet worden, om de bebouwing zodanig te verstevigen dat de veiligheid gegarandeerd is. De discussie over de precieze behoeften en invulling daarvan dient aan de Dialoogtafel gevoerd te worden.

Open data

De onderzoeken die ten grondslag liggen aan het gaswinningsbesluit zijn openbaar.

7. Geheimhouding

Niet van toepassing.

8. Afsluiting

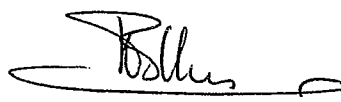
Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Groningen:

, voorzitter.

, secretaris.

Bijlagen:

Nr.	Titel	Soort bijlage
1	Zienswijze op ontwerpbesluit gaswinning	tekst

Zienswijze ontwerpbesluit "Instemming gewijzigd winningsplan Groningenveld"

Inleiding

De aardgaswinning in Groningen is van grote betekenis voor de gehele Nederlandse samenleving en draagt al vijftig jaar bij aan de nationale welvaart. De opgetreden aardbevingen en het in de afgelopen jaren toegenomen risico op zwaardere aardbevingen hebben veel impact op het gaswinningsgebied in Groningen. De samenleving in het gaswingsgebied van Groningen wordt geconfronteerd met veiligheidsrisico's, schade, nadeel en verlies aan economisch perspectief. Lusten en lasten zijn in het gaswinningsgebied fors uit balans geraakt.

De provincie Groningen geeft de hoogste prioriteit aan het waarborgen van de veiligheid van haar inwoners. Wij vinden het van wezenlijk belang dat onze inwoners veilig in hun vertrouwde omgeving kunnen blijven wonen. Op dit moment leiden de negatieve gevolgen van de gaswinning uit het Groningenveld tot veel overlast, onzekerheid en gevoel van onveiligheid. De verwachting is dat de zwaarte van de aardbevingen verder toeneemt. De maatregelen die in het gewijzigd winningsplan genomen worden, zorgen misschien voor een handhaving van de status quo van de overlast voor de komende drie jaren, maar kunnen de gevolgen in de daaropvolgende jaren vergroten.

Om de lusten en lasten voor het gaswinningsgebied beter in balans te brengen hebben kabinet, provincie, negen gemeenten en de NAM op 17 januari 2014 overeenstemming bereikt over een breed samenhangend pakket aan maatregelen ter verbetering van veiligheid, schadeafhandeling, leefbaarheid en economisch perspectief. Dit pakket vloeit onder andere voort uit het advies van de Commissie Meijer en is vastgelegd in de overeenkomst "Vertrouwen op Herstel en Herstel van Vertrouwen". Het proces voor verdere uitwerking van dit pakket vindt plaats aan de Dialoogtafel. Wij zien dit proces met vertrouwen tegemoet. De initiatieven die ontplooid worden vragen een lange termijn. Wij vragen van u dit proces en de initiatieven voor deze lange termijn te faciliteren en financieel te ondersteunen.

Op 14 maart 2014 heeft u het ontwerpbesluit 'Instemming gewijzigd winningsplan Groningenveld' ter inzage gelegd. Het ontwerpbesluit en onderliggende onderzoeken laten nog veel vragen onbeantwoord. Door het sterk terugbrengen van de gaswinning uit vijf clusters rondom Loppersum wordt tijd gewonnen voor nader onderzoek en het nemen van preventieve maatregelen.

Omdat wij de hoogste prioriteit leggen bij de veiligheid van onze inwoners hebben wij besloten een zienswijze in te dienen. Hieronder treft u deze aan. In onze zienswijze gaan wij nader in op de volgende zaken:

1. seismische dreiging en veiligheidsrisico's;
2. de eerste drie jaar nuttig besteden om de gevolgen van de bevingen te beperken;
3. gaswinning op de lange termijn.

Onze zienswijze gaat niet in op zaken die zijn vastgelegd in het stuk "Vertrouwen op Herstel en Herstel van Vertrouwen" en zaken die liggen bij de Dialoogtafel. Wel schetsen wij kort de maatschappelijke context.

Maatschappelijke context

De regionaal sociaaleconomische context waarin de aardbevingen zich voordoen is van belang voor de doorwerking die zij hebben in de maatschappij. We onderscheiden daarin twee sporen. Het eerste spoor is de onrust die is ontstaan onder de bevolking. Hieraan liggen meerdere oorzaken ten grondslag. Denk aan:

- het ontkennen van de relatie tussen de gaswinning en de aardbevingen, tot in een laat stadium;
- het ongelijk verdelen van de baten van de gaswinning, de meeste gelden zijn immers in de Randstad neergeslagen;
- de problematische schadeafhandeling;
- de schijnbaar minimale beperking van de productie in het voorliggende ontwerpbesluit.

Dit heeft gezamenlijk geresulteerd in een wantrouwen jegens de NAM en de overheid, en een permanent gevoel van onveiligheid en machteloosheid. Op uw aanwijzing is inmiddels voor de meest schrijnende situaties een Commissie bijzondere situaties ingesteld, bedoeld voor mensen die als gevolg van de aardbevingen in Groningen in medische, psychische, sociale en/of financiële nood verkeren. De noodzaak van deze commissie onderstreept de ernst van de situatie.

Het tweede spoor is de economische impact. Hiervoor kijken we naar de aantrekkelijkheid van de regio als vestigingslocatie voor zowel burgers als bedrijven. De kans op schade en waardeverlies schaadt het imago van de regio en belemmert zo een duurzame economische ontwikkeling. De regio kent een bovengemiddelde werkloosheid en is daarnaast onderhevig aan vergrijzing en een krimpende bevolking.

In die context is de impact en doorwerking van de bevingen extra hevig. Daarom hechten wij veel waarde aan het opvolgen van de aanbevelingen die wij in onze zienswijze doen.

Wij pleiten vanwege deze gevoelige omstandigheden voor een drieslag aan maatregelen:

- 1. Wanneer het meet- en monitoringsprogramma daar aanleiding toe geeft, dient hieraan direct gevolg te worden gegeven in de methodiek en/of in de omvang van de winning.*
- 2. Er kan geen winning plaatsvinden met een omvang waarvan onzeker is of deze onomkeerbare gevolgen heeft.*
- 3. Tref voorbereidingen voor het geval de gaswinning toch (drastisch) teruggebracht moet worden.*

1. Seismische dreiging en veiligheidsrisico's

Voorzorgbeginsel

In Nederland wordt in het beleid het voorzorgbeginsel in acht genomen. Het voorzorgbeginsel houdt in dat als het gevaar bestaat dat een ingreep of een maatregel schade veroorzaakt, die ingreep of maatregel niet uitgevoerd mag worden. Dat gaat vooral op bij complexe systemen waar ingrepen resulteren in onvoorspelbare effecten. Het Groningenveld is een complex systeem. De winning van het aardgas leidt tot effecten die qua omvang onvoorspelbaar zijn.

De diverse onderzoeken die in 2013 zijn uitgevoerd, geven aan dat er veel onzekerheden zijn in modellen en in het begrip van het gedrag van de ondergrond in het algemeen. De wetenschappelijke adviezen spreken elkaar tegen of zijn nog niet gereed. Door het verplaatsen van de winning naar het zuidelijke deel van het veld, zal dit gebied ook met onzekerheden en negatieve gevolgen te maken krijgen. Het probleem wordt verplaatst in ruimte en tijd. Toch besluit u tot instemming met het winningsplan.

Uit alle beschikbare informatie bij het winningsplan hebben wij geconcludeerd dat het voorzorgbeginsel gezien de omvang van de risico's niet voldoende in acht wordt genomen bij het besluit op het winningsplan. Van belang is immers dat in de besluitvorming over risico's, alle belangen tegen elkaar worden afgewogen en het besluit wordt genomen in overeenstemming met de beginselen van behoorlijk bestuur zoals evenredigheid, zorgvuldigheid, openbaarheid, participatie en deugdelijke motivering.

In geval van twijfel tussen maatregelen, moet op grond van het voorzorgbeginsel gekozen worden voor de meest strenge maatregel. Het Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) adviseert de meest strenge maatregelen, maar deze worden niet volledig gevolgd.

Het vereiste van proportionaliteit brengt met zich mee dat de gekozen maatregelen overeen moeten stemmen met het betreffende risico (de ernst en de waarschijnlijkheid). Hoe groter het risico, hoe rigoureuzer de maatregel. Acties moeten zijn toegesneden op de omstandigheden die zich voordoen. Dat is in casu onvoldoende of niet gebeurd: er is gekozen voor een productieplafond dat slechts weinig lager is, in plaats van voor het zo veel als mogelijk terugbrengen van de gaswinning.

Op dit moment bent u voornemens om het winningsplan goed te keuren, terwijl er nog veel onbeantwoorde vragen en onzekerheden zijn rondom de gaswinning uit het Groningenveld. De komende drie jaar wordt nog veel onderzoek verricht en het meet- en monitoringsprogramma zal extra informatie genereren. Onduidelijk is welke consequenties de resultaten van de onderzoeken kunnen hebben. Wij verzoeken u conclusies te verbinden aan resultaten die gedurende de looptijd van deze instemming binnenkomen. Mocht daartoe aanleiding zijn, dan verlangen wij een heroverweging van het besluit. Dit betekent ook dat bij verplichtingen jegens derden (in leveringscontracten) ontbindende voorwaarden opgenomen moeten worden om te kunnen reageren op nieuwe inzichten. Ook dienen zo snel mogelijk alternatieven voor de winning uit het Groningenveld beschikbaar gemaakt te worden om de leveringszekerheid te kunnen blijven garanderen.

Winningshoeveelheid en seismische dreiging

Om de aardbevingsrisico's boven het Groningenveld te reduceren heeft u besloten om de gasproductie van vijf clusters in het gebied rondom Loppersum te verminderen tot maximaal 3 miljard m³ per jaar voor de jaren 2014 tot en met 2016. De productie uit het gehele Groningenveld wordt gemaximeerd op 42,5 miljard m³ in 2014 en 2015 en op 40 miljard m³ in 2016.

In het besluit "Instemming gewijzigd winningsplan Groningenveld" geeft u aan dat de seismische dreiging bij aardbevingen als gevolg van gaswinning wordt bepaald door vier onzekere factoren:

- de compactie van het reservoir;
- de partiticoëfficiënt;
- de relatie tussen de zwaarte van de aardbeving en het daaruit volgende patroon van groundbewegingen;
- de belastbaarheid van verschillende typen gebouwen en infrastructuur.

De grootste onzekere factor is de partiticoëfficiënt, die aangeeft welk deel van de door de compactie opgebouwde spanning in de ondergrond zich ontladend via aardbevingen.

Uit berekeningen van TNO blijkt dat de beperking van de winning uit de vijf clusters bij Loppersum ter plaatse leidt tot een minder snelle afname van de druk in het gasveld en daarmee een minder snelle toename van de compactie. Doordat de winning verplaatst wordt naar het zuidelijk deel van het Groningenveld, nemen daar de compactie en de drukafname echter toe. Aangenomen wordt dat de partiticoëfficiënt logaritmisches toeneemt met de compactie. Als de winning uit de vijf clusters bij Loppersum, waar de compactie momenteel het grootst is, met 80% wordt teruggebracht, verwacht u dat de seismische dreiging boven dit deel van het veld beperkt toeneemt. De onzekerheid in deze berekeningen is echter groot. Veel is nog onduidelijk. De factoren waarmee gerekend wordt kennen allemaal grote onzekerheden. TNO merkt ook op dat de berekeningsresultaten sterk afhankelijk zijn van de aannames die zijn gedaan, onder andere ten aanzien van het logaritmische verband tussen de compactie

en de seismische dreiging en de tijdsvertraging tussen de drukafname en de compactie. Daarnaast wordt in het rapport van TNO alleen ingegaan op de risico's in de eerste drie jaar en niet op de vervolgrisco's in latere jaren.

U verwacht dat de compactie in het zuidelijk deel van het veld bij toenemende productie de komende drie jaar gemiddeld beperkt blijft (in de zuidwestelijke productieclusters kan de compactie lokaal veel groter worden). Maar ook hier geldt dat berekeningen gebaseerd zijn op veel onzekerheden. Het verbaast ons overigens dat u geen advies hebt gevraagd van SodM op het rapport van TNO van 7 maart 2014 en dat u de NAM zes maanden de tijd geeft om een rapport in te dienen, waarin inzichtelijk wordt gemaakt wat het seismisch risico is voor de verschillende gebieden boven het Groningenveld voor de periode 2014-2016. Wij hebben uw aandacht hiervoor gevraagd in de brieven die wij u gestuurd hebben op 11 maart 2014, briefnummer 2014-10.926/11, PPM, en 26 maart 2014, briefnummer 2014-12.343/13/V.3, PPM.

Door een toename van de productie in het zuidelijk deel en een reductie van de productie in het noordelijk deel wordt een drukgradiënt geïntroduceerd in het Groningenveld. Wij verwachten dat deze drukgradiënt zal leiden tot extra seismische dreiging.

Wij verzoeken u op korte termijn te laten onderzoeken wat het effect is van de ontstane drukgradiënten op de breuken en de daaraan gerelateerde seismiciteit, hoe groot de drukgradiënt in het veld kan oplopen gedurende drie jaar en tot welke gevolgen dit kan leiden.

Wij zijn van mening dat de totale winningshoeveelheid en de snelheid van productie wel degelijk van invloed zijn op de seismische dreiging. Het Groningenveld is te beschouwen als een traag reagerend communicerend vat. Gaswinning in het zuidelijke deel in de komende drie jaar zal op termijn worden vereffend door toestroom van gas uit het noordelijk deel en daar leiden tot een drukdaling en de bijbehorende toename van compactie en seismische dreiging. Hoe groter de winning in het zuiden des te groter de toename van de seismische dreiging op termijn. Daarnaast zijn er grote onzekerheden ten aanzien van de extra seismische dreiging in het zuidelijke deel van het veld.

Wij constateren dat de seismische dreiging in het gehele Groningenveld op termijn zal toenemen. De mate waarin dat gebeurt, is op basis van de huidige inzichten nog niet aan te geven. Vanuit het voorzorgsbeginsel vragen wij u met klem om de totale gasproductie uit het Groningenveld zo veel als nodig is terug te brengen om de seismische dreiging op korte en lange termijn te beperken.

Veiligheidsrisico

In Nederland bestaat op dit moment nog geen normenkader waaraan het veiligheidsrisico van aardbevingen getoetst kan worden. Ook bestaan er nog geen acceptatiecriteria. Wij zijn van mening dat de risico's die aardbevingen met zich meebrengen zich redelijkerwijs moeten verhouden tot de acceptatiewaarden van andere typen risico's in het land. Voorts zijn wij van oordeel dat er concrete normen, in termen van kans maal effect, moeten worden vastgesteld.

Wij verzoeken u zo spoedig mogelijk een normenkader en acceptatiecriteria vast te stellen. Tevens verzoeken wij u aan te geven wanneer dit normenkader en de acceptatiecriteria gereed zullen zijn.

Het veiligheidsrisico is gedefinieerd als kans x gevolg. De NAM, SodM en prof. dr. Helsloot hebben zich gebogen over het veiligheidsrisico. Zij voeren hun berekeningen op verschillende manieren uit. TNO stelt geen inschatting van de veiligheidsrisico's voor het gehele Groningenveld te kunnen maken. Er is dus nog veel onduidelijkheid over de risico's en hoe deze geïdentificeerd moeten worden. Het garanderen van de veiligheid voor onze inwoners is voor ons college echter van wezenlijk belang. Te meer omdat onze inwoners al jaren in onzekerheid verkeren.

De NAM heeft in het winningsplan alleen een hazard analyse opgenomen. Dit betreft een berekening van grondversnellingen. Dit betreft dus alleen een berekening van de kans. Vervolgens heeft ARUP het risico voor gebouwen bij deze grondversnellingen onderzocht. Wij zijn van mening dat op deze manier een onvoldoende risicoanalyse is gemaakt, omdat de mogelijke gevolgen onvoldoende in kaart zijn gebracht. In het winningsplan zou een uitgebreide risicoanalyse opgenomen moeten zijn.

De NAM geeft aan dat het seismisch risico op de winning van aardgas uitgaande van de marktvraag aanvaardbaar is. De NAM komt tot deze conclusie door uit te gaan van de magnitude van een aardbeving die optreedt met een kans van 50% (zie Appendix van bijlage 2 Winningsplan). Deze magnitude ligt echter beduidend lager dan de magnitude die op kan treden met een kans van 10% of 2%. En juist deze magnitudes hebben veel grotere gevolgen. Wij stellen ons op het standpunt dat bij het bepalen van het veiligheidsrisico het seismisch risico gebruikt moet worden dat met een kleine kans op kan treden, omdat de gevolgen die daarbij op kunnen treden erg groot zijn. In internationale systematiek is het gebruikelijk te rekenen met een kans van 2%.

SodM heeft een risicobeoordeling gemaakt van het plaatsgebonden risico en het groepsrisico. SodM kwalificeert het aardbevingsrisico als hoog. Dit komt onder andere doordat er gerekend wordt met een hogere magnitude waarvan de kans kleiner is dat het optreedt, maar waarbij de gevolgen wel veel groter zijn. Wij sluiten ons aan bij

de conclusie van SodM dat het seismisch risico door de NAM wordt onderschat en dat de NAM geen volledige risicobeoordeling heeft gemaakt.

De berekeningen van SodM hebben alleen betrekking op een epicentrum bij de plaats Huizinge. Ook voor de andere plaatsen boven en aan de rand van het Groningenveld moeten deze berekeningen van het veiligheidsrisico gemaakt worden.

Wij verzoeken u deze berekeningen zo spoedig mogelijk te laten maken. Wij verzoeken u daarbij ook de stad Groningen en Hoogezand-Sappemeer te betrekken, daar de gevolgen van een aardbeving in deze dichtbevolkte plaatsen veel groter kunnen zijn.

De berekeningen hebben alleen betrekking op het risico van aardbevingen. Een stapeling van risico's wordt hierin nog niet meegenomen. Het is echter algemeen bekend dat aardbevingen tot uitval van vitale infrastructuur kan leiden. Uitval kan weer andere consequenties hebben, waardoor het aantal slachtoffers van een aardbeving veel hoger kan oplopen. Ook gaat het hierbij om de gevolgen van een overstroming die in het gebied al groot zijn en waarbij de aardbevingen de kans op een overstroming nog groter kunnen maken.

Wij verzoeken u ook deze risico's mee te laten nemen in de berekeningen.

Prof. dr. Helsloot concludeert dat bij gelijkblijvende productie het aardbevingsrisico hoogstens beperkt toe zal nemen. De "redelijke" overheid zal daarom op korte termijn geen extra beheersingsmaatregelen treffen. U geeft in het ontwerp-besluit op het winningsplan voor het Groningenveld aan achter het advies van prof. dr. Helsloot te staan en stelt dat het toegenomen risico aanvaardbaar is. De benadering van prof. dr. Helsloot betreft ons inziens een "kale" risicobenadering. Het gaat volledig voorbij aan het gevoel van onveiligheid en onzekerheid van de bevolking. U geeft tevens aan dat de komende drie jaar benut moeten worden om te werken aan een breed geaccepteerde methodiek voor de berekening en weging van de risico's.

Wij verzoeken u ervoor zorg te dragen dat daarin ook recht gedaan wordt aan de gevoelens van de bevolking.

Wij verzoeken u de berekening van de veiligheidsrisico's van SodM voorlopig te volgen en de risico's te kwalificeren als hoog. Wij verzoeken u tevens vaart te maken met het ontwikkelen van een breed geaccepteerde methodiek voor de berekening en weging van de risico's en de regio hierbij te betrekken. De risico's dienen een centrale rol in de besluitvorming te krijgen. Wij zijn van mening dat hierbij aangesloten moet worden op het voorzorgbeginsel. Wij vragen u met klem de gasproductie uit het Groningenveld zo veel als nodig is terug te brengen om de veiligheid van de inwoners te garanderen.

Wij voelen ons in deze opvatting gesteund door de aangenomen motie (33 529, nr. 34) van het lid Jan Vos c.s. van de Tweede Kamer van 5 februari 2014 wordt de regering verzocht de veiligheid als primair criterium te hanteren in de beoordeling van toekomstige winningsplannen voor aardgas.

Meet- en monitoringsprogramma

Uit de diverse rapporten komt het beeld naar voren dat hoewel veel is onderzocht er toch nog veel onzeker is of onduidelijk is. Vervolgonderzoek en uitbreiding van het meet- en monitoringprogramma is daarom hard nodig om in de toekomst gefundeerde besluiten te kunnen nemen over de gaswinning uit het Groningenveld.

Wij vinden het van groot belang dat een ieder tijdig en juist hierover wordt geïnformeerd. Voor eventuele bijsturing van maatregelen is het van groot belang dat de meetgegevens inclusief interpretatie en nieuwe inzichten in de zwaarte van aardbevingen snel beschikbaar komen.

Wij dringen er bij u op aan de meetgegevens, productiegegevens en aanvullende onderzoeken met een duidelijke toelichting periodiek te publiceren. Daarnaast verzoeken wij om de regio inhoudelijk te betrekken bij de vervolgonderzoeken en de regio mee te nemen in afwegingen.

In een aangenomen motie (33 529, nr. 48) van het lid Dik-Faber c.s. van de Tweede Kamer van 5 februari 2014 wordt de regering verzocht de mogelijkheid open te houden het huidige besluit tussentijds bij te stellen, indien de te ontvangen contra-expertise van de Onderzoeksraad Voor Veiligheid en de gegevens die de komende maanden en jaren uit de monitoring en nader onderzoek van het veld komen daartoe aanleiding geeft.

Wij vinden het met de indieners van de motie absoluut noodzakelijk dat ook tijdens de looptijd van het winningsplan (3 jaar) de totale gasproductie uit het Groningenveld naar beneden wordt bijgesteld indien daar aanleiding toe is.

2. De eerste drie jaar nuttig besteden om de gevolgen van de bevingen te beperken

Window of opportunity

Uit het advies van SodM blijkt dat de verwachte jaarlijkse seismische energie bij het huidige winningsplan tot 2025 bijna met een factor 3 zal toenemen. De verwachting is dat pas vanaf 2045 de jaarlijkse seismische energie onder het huidige niveau zal dalen.

Volgens de berekeningen van TNO blijkt dat het belangrijkste effect van het gewijzigde winningsplan is dat de komende drie jaar de seismische dreiging beperkt stijgt. In deze drie jaar is het daarom van groot belang om door middel van preventieve maatregelen de gevolgen van aardbevingen zoveel mogelijk worden beperkt. Tevens zijn deze drie jaar van groot belang om de kennis met betrekking tot de sterkte en gevolgen van aardbevingen te vergroten zodat over drie jaar een goed onderbouwd besluit kan worden genomen voor een eventueel volgend winningsplan.

Een termijn van drie jaar is beperkt gezien de enorme opgave op het gebied van versterking van huizen en monumenten en het aardbevingsbestendig maken van waterkeringen, infrastructuur en industriële installaties.

Versterking van huizen

Door ARUP is een aantal studies uitgevoerd naar de preventieve versterking van gebouwen om de risico's van aardbevingen zoveel mogelijk te beperken. Dit heeft geresulteerd in een plan van aanpak waarin de verschillende studies en maatregelen in de tijd worden aangegeven. Hieruit blijkt dat 2014 voornamelijk wordt gebruikt voor nadere studies en het uitvoeren van pilots op een beperkt aantal woningen. Pas medio 2014 wordt een begin gemaakt met zogenaamde "level 1 strengthening" maatregelen waarbij loszittende delen van huizen zoals schoorstenen worden vastgezet. In een oplegnotitie bij de onderzoeksrapporten van ARUP geeft de NAM aan dat hoogste risicosituaties al in 2014 worden aangepakt.

Ons inziens dient het versterken van huizen er op gericht te zijn om de risico's zo snel mogelijk en zo veel mogelijk te reduceren. De huidige studies maken niet duidelijk in welke mate de risico's door het gepresenteerde plan van aanpak worden gereduceerd. Hierdoor is het voor ons niet mogelijk om in te schatten of het plan van aanpak afdoende is. De TCBB geeft in haar advies aan dat zij met betrekking tot het tijdschema een gebrek aan gevoel van urgentie ervaart. *"Te veel wordt uitgegaan van het redelijk haalbare, maar met een strakke planning, tijdig onderzoek naar mogelijke belemmeringen bij de vergunningverlening, het tijdig voeren van overleg met alle betrokkenen (gemeenten!) en het grootschalig benutten van bouwkundige kennis en uitvoeringcapaciteit die in Nederland beschikbaar is, moet een snellere uitvoering mogelijk zijn".*

Het plan van aanpak houdt geen inspanningsverplichting noch een resultaatverplichting in.

Wij vragen u om de gevolgen van het gepresenteerde plan van aanpak op de risico's voor de eerste drie jaar en de periode daarna aan te geven. Verder verzoeken wij u om richtlijnen in het definitieve besluit op te nemen die de NAM verplichten om de risico's binnen een vastgestelde termijn tot een aanvaardbaar niveau te brengen.

Wet- en regelgeving en het ontbreken van relevante bouwnormen (Eurocode 8) kan vertragend werken op het treffen van preventieve maatregelen.

Voorlopige normering is dringend noodzakelijk. Onafhankelijk van normering dringen wij er op aan te streven naar quick wins waarbij de risico's met beperkte en snelle methodes aanzienlijk kunnen worden beperkt.

Bij nieuwbouw zal de invoering van aardbevingsbestendig bouwen (Eurocode 8) leiden tot extra kosten. Deze kosten zouden niet hoeven te worden gemaakt als er geen aardgaswinning door de NAM plaats zou vinden. Wij vinden het daarom rechtvaardig dat de extra kosten voor aardbevingsbestendig bouwen door de NAM worden gedragen en niet door de toekomstige eigenaar. Dit laatste zou ook een rem zetten op de nieuwbouw in het gebied.

Wij dringen er met klem op aan om de extra kosten van aardbevingsbestendig bouwen niet af te wentelen op de toekomstige eigenaren, ook niet nadat richtlijnen van kracht zijn geworden, maar hiervoor een passende vergoedingsregeling te maken die wordt gefinancierd door de NAM.

Monumenten

Cultureel erfgoed en monumenten zijn belangrijke dragers van de (culturele) identiteit van de provincie Groningen. Wij dragen dan ook bij aan de instandhouding van het cultureel erfgoed en de monumenten in de provincie. En wij zijn van mening dat de tijd begint te dringen voor het behoud van het erfgoed in het bevingsgebied.

In onze brief van 18 april 2013, kenmerk 2013-17.188/16,ECP hebben wij hiervoor al aandacht gevraagd bij u en de minister van OCW. Wij hebben daarbij onze zorgen geuit over de gevolgen van de gaswinning voor de monumenten in het gebied. Door de aardbevingen raken monumenten beschadigd waardoor het gevaar dat

cultuurhistorische waarden definitief verloren gaan reëel is geworden. Aangezien wij deze gebouwen als deel van ons cultureel erfgoed van grote waarde achten, hebben wij in onze brief de minister van OCW met klem verzocht bijzondere aandacht te geven aan de schadeafhandeling, preventieve maatregelen en communicatie met de monumenteigenaren. De minister van OCW heeft per brief van 17 juni 2013 laten weten onze zorg te delen.

SodM concludeert in haar advies dat de seismische activiteit als gevolg van de gaswinning in de komende jaren zal toenemen. In het ARUP onderzoek wordt geconcludeerd dat de onzekerheden voor bestaande gebouwen, waaronder monumenten, groot zijn. De combinatie van deze conclusies maakt dat wij vinden dat uitgebreid onderzocht moet worden welke gevolgen de bevingen hebben op de verschillende monumenttypen zoals kerken, boerderijen, woningen en molens. Wij verzoeken u daarbij de reeds aanwezige kennis over monumenten bij de grotere monumenteigenaren en bij Libau Steunpunt te betrekken. Ook vragen wij de gevolgen van preventieve maatregelen aan fundamenteën van monumenten voor de aanwezige archeologie in dit onderzoek mee te nemen. Uit het door ons beoogde onderzoek moet duidelijk worden welke preventieve maatregelen op korte en langere termijn getroffen kunnen worden om de schade te voorkomen dan wel te beperken om zo de cultuurhistorische waarden te kunnen behouden.

Wij vragen u op de korte termijn onderzoek te doen naar preventieve maatregelen voor monumenten en de aanbevelingen die hieruit volgen uit te laten voeren en te laten bekostigen door de NAM.

Wij zijn van mening dat eigenaren van panden zoveel mogelijk ontzorgd moeten worden. Dit geldt ook voor monumenteigenaren. Wij zijn dan ook van mening dat monumenteigenaren gefaciliteerd moeten worden in het gehele traject van schadeafhandeling, vanaf het moment dat zij schade menen te constateren. Een extra reden voor het faciliteren van de monumenteigenaar is, dat schadeafhandeling bij monumenten bij uitstek om specifieke expertise, waarbij de procedures vanuit de Monumentenwet 1988 gevolgd moeten worden. De regionaal al aanwezige kennis bij verschillende monumentorganisaties, evenals restauratiearchitecten zou hiervoor moeten worden benut.

Om deze reden verzoeken wij u binnen de nieuw te vormen uitvoeringsorganisatie deze specifieke kennis een plek te geven.

Wij benadrukken de noodzaak de schadeafhandeling in algemene zin meer onafhankelijk te organiseren. De NAM blijft verantwoordelijk voor de schadeafhandeling. Echter zolang zij eenzijdig de schadeafhandeling blijft aansturen, biedt dit geen basis voor herstel van vertrouwen. Door een professionele onafhankelijke organisatie voor schadeafhandeling in te stellen wordt de NAM in een objectievere positie gebracht, wordt het herstel van vertrouwen gewaarborgd en ontstaat transparantie in schadecriteria. De exacte invulling dient te worden bepaald door de Dialoogtafel.

Waterveiligheid

In de Quick-scan "Effecten geïnduceerde aardbevingen op kritische infrastructuur Groningen" is op basis van beschikbare rekenmethoden een indicatie gegeven van de sterkte van verschillende onderdelen van de infrastructuur, waaronder de waterkeringen. In het rapport "Groningse kades en dijken bij geïnduceerde aardbevingen" van januari 2014 is een nadere studie uitgevoerd die prioriteitstelling mogelijk maakt ten aanzien van de te nemen maatregelen. Het rapport doet verslag van een globale beoordeling van de gevoeligheid van de Groningse zeedijken en regionale waterkeringen (boezemkaden) voor aardbevingen door gaswinning. Op basis van de nadere studie wordt geconcludeerd dat hoge prioriteit moet worden gegeven aan nader onderzoek naar de zeedijken én voor bepaalde strekkingen van regionale waterkeringen. In het rapport "Effecten geïnduceerde aardbevingen op kritische infrastructuur in Groningen, fase 2", worden ook de effecten op diverse waterkerende kunstwerken in waterkeringen nader beschouwd. Enerzijds is gebleken dat de onderzochte constructies gevoelig kunnen zijn voor directe schade door trillingen en anderzijds dat verdichting/verweking van de losgepakte zandlagen invloed op de kunstwerken kunnen hebben. Ook hier zal nog nader onderzoek uitgevoerd moeten worden om concreet uitspraken te kunnen doen over de aardbevingsbestendigheid van kunstwerken.

Er kunnen nog geen effectieve maatregelen worden benoemd voor het aardbevingsbestendig maken van de waterkeringen en waterkerende infrastructuur, waardoor de meest kritische waterkeringen en infrastructuur nog niet aangepakt kunnen worden. Wij vragen u om bij het nader onderzoek niet alleen meer duidelijkheid te geven over de prioritering van de te nemen maatregelen, maar ook over de aard van de te nemen maatregelen.

Nieuwe normen voor waterkeringen

Voor het onderzoek naar de effecten van geïnduceerde aardbevingen op de waterkeringen in Groningen is uitgegaan van de huidige norm voor de primaire waterkeringen (voor dijkkring 6: 1/4000) en van de huidige norm voor de regionale waterkeringen (1/100).

Zoals bekend worden in het Deltaprogramma voorstellen voor nieuwe normen voor de primaire waterkeringen ontwikkeld. De nieuwe normen voor de primaire waterkeringen zullen onderdeel zijn van de Deltabeslissing Waterveiligheid en zullen in die hoedanigheid een plaats krijgen in het Deltaprogramma 2015.

Voor de regionale waterkeringen zijn inmiddels nieuwe normen in concept ontworpen. Voor bepaalde regionale waterkeringen zal de norm (aanzienlijk) hoger komen te liggen dan de huidige norm van 1:100. Eind 2014 zullen provinciale staten van Groningen de nieuwe normen voor de regionale waterkeringen vaststellen.

Wij dringen er met klem op aan om voor de beoordeling van de gevoeligheid van de waterkeringen voor aardbevingen door gaswinning gebruik te maken van de nieuw vast te stellen normen, voor zowel de primaire waterkeringen als de regionale waterkeringen.

Primaire waterkeringen

Voor de primaire keringen (zeedijken) wordt een deel van de trajecten de komende jaren binnen het hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) in uitvoering gebracht om weer te voldoen aan de norm. Binnen het HWBP werkt het Rijk met de waterschappen aan het op orde brengen en houden van de primaire keringen. Het traject dat prioriteit heeft betreft de zeedijk tussen Eemshaven en Delfzijl.

Wij gaan er vanuit dat binnen dit project het aardbevingsbestendig maken van de zeedijk meegenomen wordt en dat daarnaast voor de overige zeedijken duidelijk wordt aan welke eventuele aanvullende eisen deze zouden moeten voldoen.

Planning uitvoering maatregelen regionale waterkeringen

Tussen de provincie Groningen en de waterschappen Hunze en Aa's en Noorderzijlvest zijn afspraken gemaakt over de planning van maatregelen om de regionale waterkeringen aan de norm te laten voldoen. Vóór 1 januari 2020 realiseren de waterschappen de (nieuwe) veiligheidsnorm voor de hoogte van de regionale waterkeringen. Met de waterschappen worden nog procesafspraken gemaakt over het realiseren van de veiligheidsnorm voor wat betreft de stabiliteit.

Bij het onderzoek naar maatregelen om de regionale waterkeringen aan de stabiliteitseis te laten voldoen wordt de hoogste prioriteit gegeven aan de kadetrajecten die in het onderzoek "Groningse kades en dijken bij geïnduceerde aardbevingen" een hoge prioriteit hebben gekregen voor nader onderzoek.

Wij nodigen u uit om in gezamenlijk overleg met de waterschappen en de provincie Groningen afspraken te maken over de planning van maatregelen aan kadetrajecten die de hoogste prioriteit hebben.

Indicaties voor te verbeteren keringlengtes

In het rapport (par. 7.1) wordt aangegeven, dat globaal is bepaald welke strekkingen van de regionale keringen niet voldoen aan de huidige toetsvoorschriften. De globale toetsresultaten van het meest ongunstige ondergrondscenario zijn gebruikt voor een eveneens globaal ontwerp van een fictieve versterking. Met deze fictieve versterking is daarna de invloed van de aardbevingsbelasting geanalyseerd.

Wij verwachten, dat door deze werkwijze de werkelijke veiligheid van de onderzochte regionale keringen is onderschat en de door u bepaalde fictieve verbeteringen zijn overschat. Daardoor bestaat er een gerede kans, dat vervolgens de effecten van de aardbevingsbelasting zijn onderschat. Uit nader grondonderzoek en bij toepassing van geavanceerdere rekenmethodieken zal wellicht blijken, dat bij de regionale waterkeringen alsnog meer strekkingen voor de aardbevingsbelasting versterkt moeten worden. U constateert dit in feite zelf ook op blz. 51, waar u in de laatste alinea aangeeft "Deze percentages gaan uit van een conservatieve inschatting van de hierboven al genoemde versterking van regionale keringen op basis van de situatie zonder aardbeving. Bij nadere optimalisatie van deze benodigde versterking kan blijken dat wat meer strekkingen alsnog voor de aardbevingsbelasting versterkt moeten worden".

Wij vragen u bij het verdere onderzoek in samenwerking met de waterschappen de werkelijke veiligheid van de regionale waterkeringen zónder aardbevingsbelasting beter te bepalen om zo een reële inschatting te kunnen maken van de benodigde versterkingen als gevolg van de aardbevingsbelasting. Daarbij speelt ook een rol, dat het patroon van belasting door aardbevingen kan verschuiven als gevolg van een aangepast winningsplan.

Gelijktijdig optreden van een extreem hoge boezemwaterstand en een extreem grote aardbeving.

In de samenvatting van het rapport geeft u aan, dat de toegepaste methodiek ook rekening houdt met de lage waarschijnlijkheid dat een extreem hoge waterstand en een extreem grote aardbeving tegelijk zullen optreden. In paragraaf 5.2.1. geeft u vervolgens aan, dat in alle doorgerekende gevallen bleek, dat de belastingcombinatie met een hoge waarde voor de aardbevingsbelasting (dominant) en een lagere waarde voor de waterstand (niet dominant) veruit maatgevend is boven de combinatie, waarin de waterstand dominant is. Alle gepresenteerde resultaten zijn dus berekend bij de maatgevende belastingcombinatie met een dominante aardbevingsbelasting.

Wij kunnen uit deze tekst niet afleiden of het gelijktijdig optreden van een extreem hoge waterstand en een extreem grote aardbeving is doorgerekend.

Graag vernemen wij van u of deze combinatie is doorgerekend en zo ja, waarom deze niet als maatgevend is beschouwd. Indien deze combinatie niet is doorgerekend verzoeken wij u dit zo spoedig mogelijk te laten doen.

Industrie

In de onderzoeken is geen aandacht besteed aan de aardbevingsbestendigheid van de in de regio aanwezige (chemische) industrie en andere bedrijven met activiteiten die gevoelig zijn voor aardbevingen. De industrie in het aardbevingsgebied kan op eigen initiatief, op kosten van de NAM onderzoek uitvoeren naar de aardbevingsbestendigheid van hun gebouwen en installaties. Dit heeft tot nu toe nog niet de vereiste gegevens voor het bepalen van risico's en maatregelen opgeleverd.

Nadat het onderzoek naar de aardbevingsbestendigheid van de (chemische) industrie is afgerond, zullen de kwantitatieve risicoanalyses van inrichtingen opnieuw moeten worden doorgerekend en wordt duidelijk hoe een en ander doorwerkt in de plaatsgebonden risicocontouren. De grootte en ligging van deze risicocontouren heeft direct gevolgen voor de ruimtelijke inrichting van het (stedelijk) grondgebied. Pas als dit gebeurd is, kan een goede inschatting gemaakt worden van de potentiële maatschappelijke impact en schade van aardbevingen in onze regio.

Wij zijn van mening dat, gezien de urgentie, de onderzoeken naar aardbevingsbestendigheid en risico's bij de (chemische) industrie en andere bedrijven met activiteiten die gevoelig zijn voor aardbevingen met spoed en onder verantwoordelijkheid van het Rijk moeten worden uitgevoerd.

Wij gaan ervan uit dat de preventieve maatregelen die de bedrijven naar aanleiding van deze onderzoeken moeten nemen, gefinancierd worden door de NAM en met urgentie worden uitgevoerd.

Wij zijn van mening dat preventieve maatregelen moeten worden genomen, zodat de risicocontouren van bedrijven niet groter worden. Ook zijn wij van mening dat de bevoegde gezagen in het kader van Wet Milieubeheer en het Bouwbesluit hiervan op de hoogte gebracht moeten worden, zodat erop kan worden toegezien dat eventuele maatregelen getroffen worden.

3. Gaswinning op de lange termijn

Scenario's

Het ligt in de lijn der verwachting dat bij continuering van de gaswinning de seismische dreiging na drie jaar significant zal stijgen. In de tussentijdse periode wordt hard gewerkt om de potentiële gevolgen van een aardbeving te reduceren. Of dit voldoende is om de risico's tot een aanvaardbaar niveau te brengen is ons op dit moment niet duidelijk. Daarom moeten ons inziens ook scenario's worden uitgewerkt voor het geval de risico's onverhoopt hoog blijven. In dat geval lijkt een versnelde reductie van de gaswinning noodzakelijk om tot een aanvaardbaar risiconiveau te komen. Hierbij kan worden gedacht aan:

- alternatieven voor het Groningengas (bijvoorbeeld importgas, LNG of groen gas);
- een vergroting van de conversiecapaciteit van hoog calorisch gas naar laag calorisch gas;
- versnelde conversie van gasinstallaties naar hoog calorisch gas;
- versnelde implementatie van energiebesparings- en transitieprogramma's.

De heftige discussies en de grote belangen tonen aan dat we als Nederland haast moeten maken met een alternatieve invulling van onze energiebehoefte. De "Energiewende" kan in Groningen beginnen. Op korte termijn is dit een grote investering maar op langere termijn een cruciaal perspectief voor de regio en het gehele land. Als geen alternatieven beschikbaar zijn bestaat de kans dat het toekomstige productieplafond wordt ingegeven door motieven van leveringszekerheid en niet door de veiligheidsrisico's van de mensen in Groningen.

De aangenomen motie (33 529, nr. 48) van Tweede Kamer-lid Dik-Faber van 5 februari 2014 verzoekt de regering te onderzoeken welke maatregelen de komende jaren genomen kunnen worden ter voorbereiding op een eventueel besluit over drie jaar tot drastische vermindering van de aardgaswinning, indien de veiligheidssituatie daartoe aanleiding geeft.

Wij voelen ons gesteund door deze motie en doen een klemmend beroep op u om alternatieven te zoeken voor het geval de risico's van de gaswinning hoog blijven en een versnelde reductie van de winning uit het Groningenveld noodzakelijk is. Wij pleiten derhalve voor het faciliteren van Switch, de noordelijke energieagenda.

Gaswinning uit het Carboon

In artikel 8 van het ontwerpbesluit "Instemming gewijzigd winningsplan Groningenveld" wordt de NAM opgedragen om aandacht te besteden aan de mogelijkheden van gaswinning uit het Carboon. Het Carboon is gelegen onder het Rotliegend waaruit momenteel gas wordt gewonnen. Wij vragen ons af of het hier conventionele gaswinning uit een goed gas doorlatende pakket betreft of winning uit slecht gas doorlatende lagen waarbij intensieve fracking van het gesteente noodzakelijk is. Verder vragen wij ons af of de winning uit het Carboon niet tot een cumulatie van aardbevingsrisico's leidt.

Wij verzoeken u om meer informatie te geven over de wijze en de risico's van gaswinning uit het Carboon.

Financiering op lange termijn

In het maatregelenpakket van 17 januari 2014 is een eerste bedrag beschikbaar gesteld voor een periode van vijf jaar. De gaswinning zal echter ook na deze vijf jaar tot een hoge seismische dreiging leiden. Het vergoeden van schade, het nemen van preventieve maatregelen, het verbeteren van de leefbaarheid en het economisch perspectief zijn ook na vijf jaar onverminderd aan de orde.

In het gaswingebied van Groningen is sprake van een gestapelde problematiek door krimp, economische teruggang en een onaantrekkelijk vestigingsklimaat als gevolg van de aardbevingen. Deze problematiek kan alleen structureel worden aangepakt bij een langjarige continuering van de compensatie. In "Vertrouwen op Herstel en Herstel van Vertrouwen" is het volgende hierover opgenomen: "*Langjarige continuering van de voor de komende vijf jaar voorgenomen compensatie ligt op basis van de huidige inzichten in de rede.*"

Wij vertrouwen erop dat u de in het akkoord toegezegde langjarige continuering over drie jaar zult concretiseren; parallel aan uw vervolg-winningsbesluit.

In een motie (33 529, nr. 40) van de Tweede Kamer van het lid Van Veldhoven c.s. van 5 februari 2014 wordt u verzocht om "*onverminderd het belang van de overige sporen, de afspraken over langjarige continuering met de regio voor spoor 4 te concretiseren, waarbij voor de eerste tien jaar een concreet plan wordt uitgewerkt, inclusief financieel kader, gericht op de toekomstvaste werkgelegenheid, waarbij na vijf jaar een evaluatie plaatsvindt.*"

Wij vertrouwen erop dat u gevolg geeft aan de motie en voorts dat er vroegtijdig afspraken worden gemaakt met de regio en de NAM over de langjarige continuering van het voor de komende vijf jaar in uitvoering zijnde programma. Daarbij dient het advies van de Commissie Meijer opnieuw leidend te zijn.

Ook na beëindiging van de gaswinning zullen de aardbevingen nog enige tijd doorgaan. Dit kan ook dan nog leiden tot negatieve effecten op het leef- en vestigingsklimaat. Het optreden van schades na beëindiging van de gaswinning zal blijven.

Voor de periode na de gaswinning dient een van de NAM onafhankelijke, niet in de tijd beperkte, zekerheidsstelling te worden gegeven.

Voorschriften en beperkingen ontwerpbesluit

Met het winningsplan is ingestemd onder voorschriften en beperkingen. Deze voorschriften en beperkingen zijn artikelsgewijs in het besluit weergegeven. Ten aanzien van deze voorschriften willen we twee algemene punten naar voren brengen:

1. Het is ons onduidelijk wat de consequenties zijn van de uitkomsten van wat er in de voorschriften gesteld is. Hierover is niets in het besluit opgenomen. Wij stellen ons op het standpunt dat indien daar aanleiding voor is, u tussentijds heroverweegt en uw besluit tussentijds aanpast.
2. In veel artikelen vraagt u aanvullende werkplannen, rapporten en informatie. Wij verzoeken u deze informatie met ons te delen zodra deze beschikbaar komt.

Hieronder vindt u onze zienswijze per artikel.

Artikel 1

Wij vragen u de instemming met het winningsplan te herzien indien het seismisch risico voor de verschillende gebieden boven het Groningenveld groter blijkt te zijn dan door de NAM tot nu toe aangegeven.

Artikel 3

Wij vragen u zo spoedig mogelijk een methodiek en normstelling ten aanzien van het risicobeleid vast te stellen en daarbij de regio te betrekken. Tevens vragen wij u aan te geven wanneer deze methodiek en normstelling gereed zal zijn.

Artikel 4

Wij stellen ons op het standpunt dat in het meet- en regelprotocol (borgingsprotocol) alle van belang zijnde factoren opgenomen moeten worden. Dit betekent dat ook de verplaatsing van het seismisch risico naar gebieden die dichtbevolkt zijn of met kwetsbare infrastructuur meegenomen moet worden. Ook vermindering van het seismisch risico door productieverlaging, lager dan de genoemde plafonds, dient nadrukkelijk meegenomen te worden. Wij vragen u dit protocol tussentijds aan te passen indien nieuwe inzichten hier aanleiding voor geven. Wij vragen u ook tussentijds aanpassingen te doen aan het besluit wanneer de resultaten van het meet- en regelprotocol, per regio gedifferentieerd, aangeven dat de toename van het seismisch risico te hoog wordt. Deze toename dient te allen tijde zoveel mogelijk te worden geminimaliseerd. Wij vragen u de regio inhoudelijk te betrekken bij het vast te stellen meet- en regelprotocol en de regio mee te nemen in afwegingen die gemaakt moeten worden.

Artikel 5 lid 1

Wij nemen aan dat de hoeveelheden genoemd in lid 1 een hard plafond is en niet naar boven aangepast kan worden door situaties waarbij de leveringszekerheid in het geding is.

Artikel 5 lid 2

Wij vragen u de informatie met ons te delen over de verdeling van de productie uit de andere clusters dan genoemd in het eerste lid. Wij stellen ons op het standpunt dat het seismisch risico te allen tijde moet worden geminimaliseerd. Wij verzoeken u daarom een inspanning te plegen om alternatieven voor productie uit het Groningenveld beschikbaar te krijgen, zodat de leveringszekerheid gegarandeerd kan blijven zonder het seismisch risico in bepaalde gebieden op te laten lopen.

Artikel 6

Het verbaast ons dat een rapport met het seismisch risico voor de verschillende gebieden op basis van de gewijzigde productie van de NAM nog lange tijd op zich zal laten wachten. Wij hebben uw aandacht hiervoor gevraagd in de brieven die wij u gestuurd hebben op 11 maart 2014 (kenmerk 2014-10926/11,PPM) en 26 maart 2014 (kenmerk 2014-12.343/13/V.3,PPM). Wij vragen u het winningsplan aan te passen, zodra en indien het seismisch risico voor de verschillende gebieden boven het Groningenveld groter blijkt te zijn dan tot nu toe verwacht.

Artikel 7

Om het herstel van vertrouwen te waarborgen dient de schadeafhandeling meer onafhankelijk georganiseerd te worden. Dit brengt tevens de NAM in een objectieve positie en hierdoor wordt transparantie in schadecriteria verkregen. De dialoogtafel heeft een rol gekregen in het opstellen van een organisatiestructuur en uitvoeringsorganisatie. Wij vragen u dit artikel in het besluit zodanig aan te passen dat het overeenkomt met de gemaakte afspraken. Tevens is het van groot belang dat gedupeerden zonder verjaringstermijnen schade kunnen claimen en vergoed krijgen. Wij verwachten hierover een duidelijke toezegging.

Artikel 8

Wij vragen van u informatie over de wijze van gaswinning uit het Carboon. Wij verzoeken u deze gaswinning te betrekken in de risicobeoordeling.